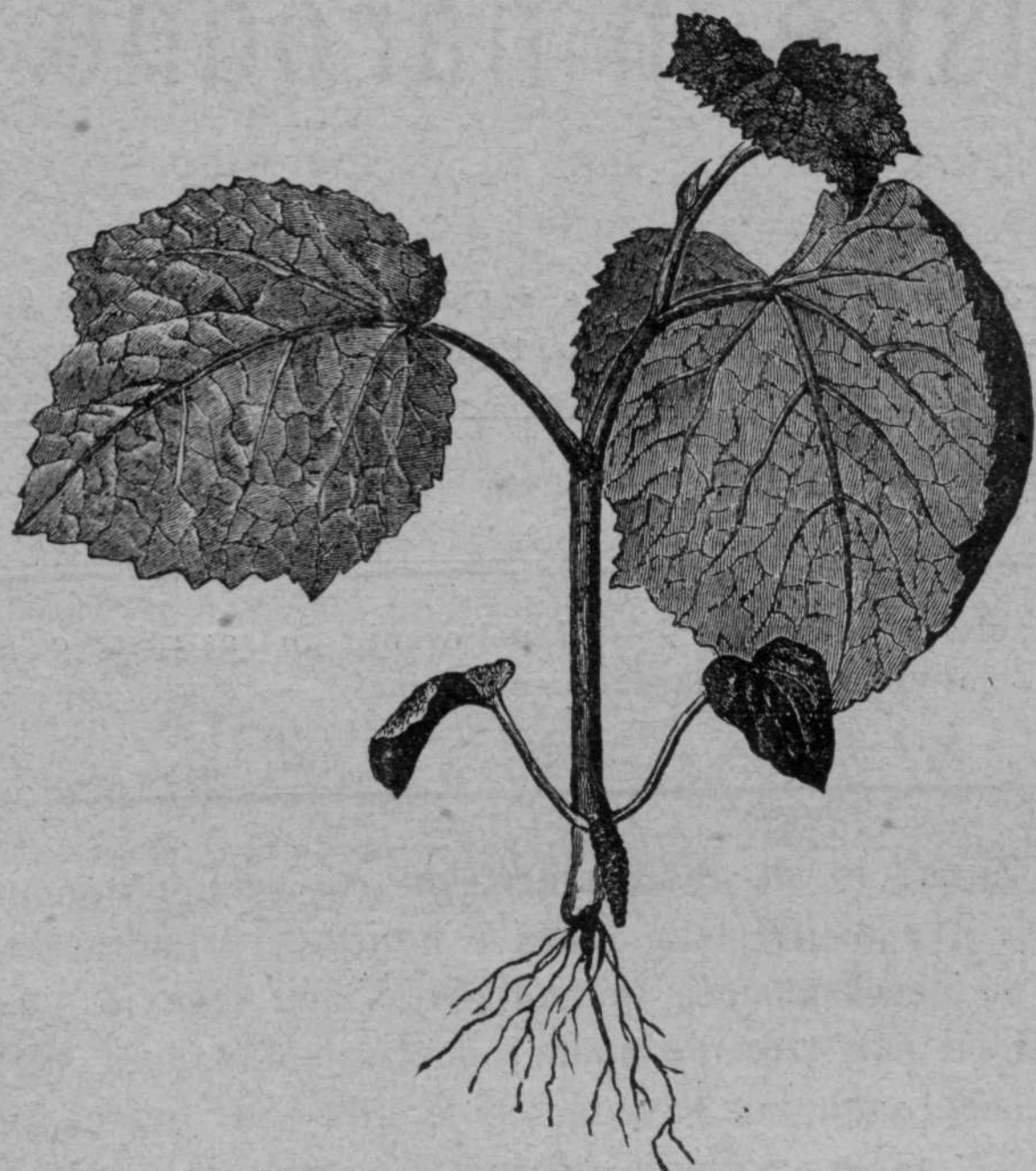

Nova trta „Cissus mexicana“.

V kmetijstvu objavljajo dan za dnevom polno novosti, katere imajo včasih vrednost, včasih pa nobene. V zadnjem času govore veliko o novi trti „Cissus mexicana“. Ali je kaj na njej, o tem ne moremo še izreči mnenja, vendar hočemo bralcem našim povedati vsaj toliko ko-

Podoba 2.

likor je nam znano, ter tiste, ki imajo priliko, pozvati, da naredo poskušnje.

Dunajski vrtnar Rosenthal je dobil o tej novi trti to le poročilo: Iz gozdov provincije Sinalve v Mehiki dobili smo gomoljev in semena nove trte, katera bode naredila v vinarstvu mal prevrat, ako je res vse, kar trdijo o njej. Ob pričetku junija meseca požene precej velik gomolj mnogo poganjkov, ki kaj bujno in hitro rasto ter se ovijajo po drevju, skalovju in drugih rastlinah, katere včasih kar zamori. Uže septembra meseca zore jagode, ter so grozdi oktobra meseca tudi po senčnatih legah zreli. Gomolj ima obliko roke, širi se celo med skalovjem ter prebije skozi osem mesecev največo sušo, potem pa požene in v štirih mesecih rodi brez vsake oskrbe najlepše grozdje. Konec oktobra odpade listje, ki je listju naših trt zelo podobno, kmalu potem odpadejo tudi poganjki, ki se odsuše doli do gomolja.

Jagode so velike, rdeče ali bele, največkrat rdeče, sladke, in prebivalci gori omenjene provincije delajo iz njih vino, jesih, najbolj pa vkuhavino (kompot) z imenom „uvata“. Okus je muškatast. Poročevalec iz Mehike, neki Lah, vzklika: „Zakaj ne bi ta krasna rastlina mogla rasti na Laškem, koder bi jo laško solnce bolje ogrevalo in zorilo lepše grozdje nego po mehikanskih gorskih gozdih, po katerih solnce komaj vidi, a vendar dozoreva!“

Ker se gomolj z listjem, ki se ospe z rastline, pokrije in tako kljubuje osemmesečni suši, zato se je nadejati, da se ohrani tudi v našem podnebju, če le skrbimo, da zemlja preveč ne zmerzne. „Cissus mexicana“ je zadovoljna s toploto in mokroto renskih krajev, da ji dozori grozdje. Režnje ni nobene, glede zemlje je skromna, in najljubša so ji skalnata tla.

Rosenthal je vzgojil iz semena nekatere rastline, katerih eno kaže podoba 2. Mlado listje je belkasto-kosmat, a postane pozneje gladko in svetlo. Seme je še enkrat tako debelo kakor od naše trte ter leži v zemlji eno leto, predno kali.

Glede gomoljev priporoča Rosenthal to le vzgojo; Vsadi gomolje v lonce, in sicer tako, da jim vrhovi z očesi gledajo za kaka 2 $\frac{1}{m}$ iz zemlje. Ob pričetku malo prilivaj, pozneje, ko rastline poganjajo, pa obilneje. Toplote bodi povprečno 15° R. dotlej, ko jih na plano presadiš, kar stori sredi maja meseca, t. j. kadar se ni več bati ponočnega mraza.

Rosenthal v Albernu pri Dunaji prodaja 10 zrn semen po 50 kr., 100 pa po 3 gld., gomolje najlepše po 2 gld., drobnejše po 1 gld. 50 kr. Seme in gomolje je prišlo naravnost iz Mehike.

Našim Vipavcem in sploh Primorcem priporočamo, da kedo izmed njih naredi poskušnjo s to novo trto in da nam sporoči ob uspehu.

Izpeljevanje in raztrošanje gnoja po zimi.

Marljiv poljedelec ne drži rok križem ob zimskem času, marveč skrbi za prihodnost in se vestno pripravlja na spomlad, ki ga pričakuje z obilim delom.

Da si zljajša spomladansko pripravljanje in obdelovanje polja za setev, preorje si z največjo koristjo svoje njive, po katerih ne prideluje ozimine, še pred zimo, torej uže jeseni in jih pusti v surovih brazdah prezimiti; preskrbi se nadalje v zimskem času s potrebnimi in dobrimi semeni ter si pripravi in uredi potrebno poljsko in drugo orodje.

Ravno tako mora biti pa tudi skrb umnega poljedelca v tem času, da zvozi hlevski gnoj, ko je na gnojišči dozorel in postal godan, na svoje njive, katere mora za jarino, korenstvo itd. pognojiti, pa jih dosedaj ni mogel, ker je bila jesen morda prekratka ali bilo vreme neugodno, ali ker ni imel gnoja ali je bil obložen z drugim, bolj nujnim delom.

Na take njive je dobro gnoj po zimi voziti, ko nimamo drugega dela. S tem si zljajšamo izdatno pomladanjsko setev in si ukoristimo bolje krmo, ker nam živina dela.

Vprašanje le nastane: „Kako pa naj ravnamo z gnojem na polji po zimi, da se ga nam nič ne pogubi?“

Če je zima snežena in je dober sanenec, naj pa ne zamudimo ugodne prilike, da gnoj na polje zvozimo v velike kupe ter jih z zemljo pokrijemo, da ne zgublja

gnoj svoje moči ali redilnosti. Ti kupi gnoja se potem na spomlad, predno se njiva za setev orje, v manjše kupce razpeljejo, gnoj dobro in enakomerno raztrosi in podorje.

Če pa polja ne pokriva snežena odeja in je zemlja zmrzla, lahko se gnoj tudi takoj in ob enem — in to še posebno na preoranem polji — v male kupce razvozi in takoj lepo enakomerno raztrosi.

Le, kder polje preveč visi, zgubi lahko precej redilnosti tako raztrošen gnoj s tem, da ga izpere močna deževna voda, ki se odteka. Ravno tako bi ne bilo svetovati gnoja po njivah, ki so preraščene s pirnico in so se že tako prenadležna in škodljiva pirnica še bolj zazelo mokrotne, po zimi razpeljavati in raztrosati, ker bi plodila in razmnožila. Tudi snežena voda bi utegnila škodovati, če smo gnoj po strnišči, torej po nerazoranem polji raztrosili, in to tem bolj, čim bolj viseče je polje, čim laže bi se torej odplavile gnojilne tvarine. Sicer pa na surove brazde, če je zmrzla zemlja in ravno polje, v zimskem času raztrošen gnoj ne trpi znatne škode.

Najbolj pametno in uspešno torej ravnamo, če gnoj po zimi le na uže jeseni preorano polje, toraj na surove brazde izvozimo, raztrosimo, in kakor hitro mogoče v zgodnji spomladi podorjemo.

Tako gnojenje je priporočati, če nam na pr. ni bilo mogoče jeseni gnoja za krompir podorati. Prav je, če na tako polje, katero smo pa na priliko za peso ali krompir jeseni globokejšje preorali in v surovih brazdah prezimiti pustili, po zimi gnoja napeljemo in hitro v zgodnji spomladi podorjemo.

To sem praktično izkusil za svojega službovanja na Češkem, kjer je tako ravnanje skoraj splošno in povsod po naprednih kmetijah. — n.

Razne reči.

* Zime brez snega so pšenici škodljive, ker ob takih zimah zmrzne zemlja in se vzdigne, kar se večidel meseca marcija godi. Kadar to zapazimo, moramo nemudoma vzeti valjar in pšenico dobro povaljati, da vse korenike pritisnemo k zemlji. Ako smo pa to delo zamudili, lahko mraz vse korenike od zemlje odtrga, vso pšenico vzdigne in uniči. Prav tak mraz, ki zemljo vzdigne, vzame nam večkrat pšenico. V peščenim svetu moramo tudi vsako spomlad pšenico povaljati, akoravno nam mraz ni nič zemlje vzdignil, ker z valjanjem ohranimo pšenici precej vlage za uspešno rast v zemlji. Mokrih, težkih tal, katerih ni mraz nič vzdignil, ne smemo valjati, ampak z železno brano dobro prevleči. Tako primerno zrahljamo njivo, da moreta dež in zrak do pšeničnih korenin. Če to opustimo, zaostane pšenica v rašči. Takisto moramo tudi spomladi pšenico prevleči, ako je spomladanski dež zemljo tako stepel, da je skorjo ali skralup naredila. Kadar med ozimno pšenico sejemo deteljo, ravnajmo tudi tako spomladi po pšenici deteljo posejmo in potem z brano dobro zavlecimo.

Marsikdo bode mislil, da brana vso pšenico poruje; a ni res, posebno v težki zemlji ne, in če med pšenico detelje nasejemo, mogoče nam je brez sejalne mašine le z brano.

* Kmalu pride čas spomladnje setve, zato opominamo naše kmetovalce semenske menjave. Vsak le nekoliko izobražen kmetovalec je prepričan, da je dobro seme 'zpremenjavati, večina pa o tej koristi nič ne ve. Vsako žito obrodi le tam najlepše, kjer mu pospešujejo rast vsi ugodni pogoji. Če dobro seme v neugodnejšem podnebju sejemo, pridelavamo nekoliko let veliko lepše zrnje nego od domačega, pa tudi to postane sčasoma prav enako domačemu, ter smo zopet primorani seme premenjati. Pri taki menjavi semena moramo paziti, da ga ne dobodemo iz gorkejšega, ampak iz mrzlejšega podnebja in slabše zemlje od naše. Kdor dobiva seme iz mrzlejših krajev, ne bode ga po zimi treba skrbeti, da mu žito na polji ne pozebe, ali slabo bi bilo, ako bi dobivali seme iz toplejših krajev, in to zarad zimskega mraza, ker je po zimi v nevarnosti, da popolnoma pozebe. Znano je, da ruski lan in ajda v naših krajih prav dobro rodita, izgubita pa že v malo letih prvotno lepoto ter vsako leto kasneje slabše rodita.

* Kako se pokončujejo ščurki? Dober je ta le pri-pomoček: 1 del v moko stolčenega boraksa, ki se do-biva po lekarnicah, 1 del neugašenega apna, 2 dela bele moke in 4 dele sladkorja. Najprej treba zmešati stolčeni sladkor in moko skupaj, potem v moko skupaj, potem v moko zmleto apno in boraks posebe, na zadnje pa vse skupaj. Tako napravljeni prah shranimo na suhem kraji in zvečer ga denimo nekoliko na papirji na tak kraj, kamor hodijo ščurki. To ponavljajmo več večerov zaporedoma, samo na to moramo paziti, da pokrijemo dobro vse jedi, da ne pridejo ščurki do njih. Laže in prav zanesljivo polovimo ščurke v lonec, v katerega denemo kuhane leče in narežemo veliko surove čebule. Ta lonec postavimo zvečer na pripravno mesto, da morejo ščurki do večerje. Kedar se po noči zberejo črni gostje v loncu, pokrijmo ga naglo s pokrovom, ki naj bo v ta namen na niti obešen. Ščurkom sta leča in čebula posebno priljubljena jed, zato se kaj radi na njo spravijo. Čebula jim je celo škodljiva. Ta pripomoček kuharicam bolj priporočamo, ker je znažen.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 25. Po vinogradih ob Savinjski dolini je bujno rastoči in rodovitni trs „Izabela“ tako močno razširjen, da daje najmanj polovico vsega vinskega pridelka. Ima morebiti ta trs še drugo ime, ker je čudno, da se ne nahaja ime „Izabela“ v nobeni strokovnjaški knjigi? (M. L. v Št. A. na Štajarskem.)

Odgovor: Izabela ima tudi po vseh vednostnih in strokovnih knjigah, t. j. ampelografijah, to ime. Izabela ni prava vinska trta, kakor naše domače, ki so *